

О.М. РАК,  
Я.П. РЕДЬКВА

**МОВНІ ЗВ'ЯЗКИ ТА ВПЛИВ АНТИЧНОГО СВІТУ** *(Чернівці)*  
**НА ГАЛІСІЙСЬКІ ОЙКОНІМНІ УТВОРЕННЯ**

УДК 81'01:811.15

**Рак О.М. Мовні зв'язки та вплив античного світу на галісійські ойконімні утворення;** 12 стор.: кількість бібліографічних джерел – 14; мова українська.

**Анотація.** На підставі історичного екскурсу в древні епохи, в даній статті простежено вплив потужних класичних цивілізацій античної Греції та Риму на галісійські ойконімні утворення.

**Ключові слова:** ойконім, топонім, Греція, Рим, Галлія, кельти.

**Resume:** Making a digression into history, the present paper is study aiming to trace the influence of such powerful classical civilizations as ancient Greece and Rome on Galician place names.

**Key words:** place name, toponym, Greece, Rome, Gaul, Celts.

Потужні класичні цивілізації Греції та Риму справили чималий вплив на своїх сусідів кельтів; особливо це стосується часів могутньої Римської імперії періоду першої половини I тисячоліття н.е. Сліди цього впливу є особливо помітними й виразно проглядаються в різного роду власних назвах онімах (ойконімах, назвах первісних поселень, осадах, інших топонімах). Спробуємо простежити еволюцію та етимологію таких онімів, вдавшись до історичного екскурсу в древні епохи.

**Антична Греція** – одна з перших європейських цивілізацій, що існувала у формі невеликих містечок-держав (найважливішими були Спарта й Афіни), і відзначилась бурхливим розвитком різних наук: філософії, музики та театру, що не могло не залишити своїх слідів у культурі та мові древніх кельтів. Є припущення, що саме кельти, які не мали своєї писемності, використовували грецький алфавіт, і тільки римські та грецькі джерела дають нам інформацію про розмовну форму кельтської мови.

Греки, проборознивши береги Середземного моря, заклали на них ряд торгових місць (зокрема на півдні Франції), назви яких є грецькими з походження (окрім хіба що назви міста **Марсель (Marseille)** [12, с. 288], [8, с. 805], етимологія якого залишається й досі нез'ясованою). Наприклад, місто **Ніца (Nice) = Nikaïa** (la Victorieuse) “переможниця” [12, с. 288], [8, с. 904] було засноване після перемоги греків із уже згаданого **Марселя** – міста, яке на той час було грецькою колонією над лігурійцями та етрусками у III ст. до н.е. **Ніца** була приєднана до Франції у 1793 році [5, с. 1297], [4, с. 1079], [8, с. 904]. Місто **Агд (Agde) = Agathé Tyché** у перекладі з грецької (la bonne fortune) “гарне майно, багатство” було засновано ще у VI ст. до н.е. [12, с. 287], [8, с. 204]. **Антіб (Antibes) = Antipolis** “місто навпроти (Ніци)” грецька колонія [12, с. 288], [8, с. 225], яка була розташована на місці лігурійського порту біля 350 року до н. е., або ще **Льокат (Leucate)** – похідне від гр. λευκό “білий” [1, с. 757] невеличкий острів на території якого є багато білого вапняка [12, с. 287], [8, с. 748]. Грецького походження також **Монако (Monaco) = Monoikos** термін що викликає уяву самотності, відлюдності, залежно від інтерпретації походження назви тими чи іншими авторами: у деяких джерелах назву тлумачать як *відлюдний будинок*, у інших як *присвячений Геркулесу (Héraklès Monoikos)* [12, с. 288]. Місто **Кан (Cannes) = Aegytria** – грецька колонія, яке до 1839 року було невеличким рибачьким селом і стало всесвітньовідомим з середини XX ст. з проведенням “Канського фестивалю” [12, с. 322], [8, с. 385]. Можемо зазначити також, що компонент **-polis** “місто” був використаний уже набагато пізніше в інших утвореннях, наприклад, **Gratianopolis**, сучасний **Гренобль (Grenoble)** [12, с. 289], [8, с. 652]. Проте ойконімів грецького походження небагато, адже греки

неактивно впроваджували свою мову та культуру на території Галлії, узбережжя якої цікавило їх, у першу чергу, як ринок. Древні елліни не намагались завоювати й підкорити собі ці народи, тому що вважали себе більш освіченою, розвиненішою нацією та трималися на відстані від варварів [9, с. 16], [3, с. 228]. Продовжити грецьку з походження онімію можемо назвою *Ежїтна (Aigítina)* – грецький порт біля Антіб, *Агеї (Agay)* грецький порт, *Алерія (Aléria)*, що з грецької “погане, мерзотне мовлення”, *Амнус (Amnus)* – “ринок” [12, с. 287], *Ла Нануль (La Napoule)* = гр. nea + polis “нове місто” [12, с. 288], [8, с. 894], *Оргон (Orgon)* – стара назва < Gorgona) [12, с. 288], [8, с. 924], *Тулон (Toulon)*, що з грецької “збирач податків” [12, с. 289], [8, с. 1258], *Карлополем (Karlopolis)* = гр. Karolus + polis “місто” [12, с. 289].

Згідно з твердженням науковців (А. Білецький, Т. Чернишова, К. Тищенко), вплив давніх греків на мову слов'ян є також мінімальним, хоча, з іншого боку, до наших часів збереглася етнічна ідентичність греків Криму [3, с. 228].

**Фінікійці** народ семітського походження з Сирійсько-Ліванського узбережжя, який був попередником греків і вважався найбільш активним торгівцем на Середземному морі. Пізніше фінікійці були завойовані греками, а їхня територія, відповідно, стала грецькою колонією [10, с. 6-7], [5, с. 1440]. Ось деякі ойконіми, які фахівці семітських мов намагались інтерпретувати як фінікійські, а відомий французький ономаст Ернест Негр включив до свого словника “*Toponymie générale de la France*”: *Каркасон (Carcassonne)* [12, с. 163-289], [8, с. 388], *Од (Aude)* [12, с. 31; 289], [8, с. 244], *Перпіньян (Perpignan)* [12, с. 289; 604], [8, с. 948], *Нарбон (Narbonne)* [12, с. 56; 289], [8, с. 894], *Безе (Béziers)* [12, с. 53; 289], [8, с. 309], *Еро (Hérault)* [12, с. 28; 289], [8, с. 676]. Звичайно ж, ці спроби не можуть служити науковим доказом, але й не заперечують факту проживання фінікійських греків у перелічених населених пунктах.

**Араби** в ті стародавні часи також перебували в південно-західній частині Галлії. Є припущення, що назви *Септімані (Septimanie)* [12, 289; 426], *Ла Гард (La Garde)* [12, с. 289], [14, с. 1472], [8, с. 619], *Френе (Freinet)* [12, с. 289], *Вар (Var)* [12, с. 45; 269], *Альманар (Almanarre)* [12, с. 289], [8, с. 214] утворені внаслідок деномінації деяких ойконімів арабського походження. Але більшість гіпотез щодо утворення названих ойконімів не мають під собою наукового підґрунтя [12, с. 289].

**Латинські та романські назви.** Ця категорія онімів є однією з найчисельніших та найпоширеніших і включає переважно топоніми, що були утворені в епоху римського панування. Сюди зараховуємо також назви,

утворені за посередництва різних романських мов, серед яких: мова d'Oil, окситанська або франко-провансальська (з численними регіональними діалектами та варіантами), ще корська і каталанська.

З перемогою легіонів Юлія Цезаря в 52 році до н.е. в Алезії розпочинається нова епоха для древньої Галлії, території якої увійшли до складу неосяжної Римської імперії. Місто *Ліон (Lyon)* стає політичною та релігійною столицею Римської Галлії. Така інтеграція багато в чому мала позитивні впливи для майбутньої Французької держави, як-от: мир, що призупинив міжусобні війни; зовнішня безпека; утворення цілої сітки торговельних шляхів із військовими та комерційними перевалочними пунктами, що полегшило пересування та товарообмін; запровадження єдиної грошової системи; законодавче право; писемність, християнізація та, зрештою, загальна інтеграція у римський світ (суспільство) протягом п'яти століть, що не могло не залишити своїх слідів в ойконімних утвореннях розглядуваного періоду [4, с. 32].

Розглянемо галісійські суфікси, які виявились найбільш продуктивними в словотвірному відношенні при утворенні назв міст і селищ:

**-ialo (-euil** на півночі території Франції і **-ols** на півдні, після фонетичної еволюції): *Conquereuil* [12, с. 315], [8, с. 483], *Anteuil* [12, с. 640], [8, с. 224], *Argenteuil* [12, с. 178], [8, с. 231], *Auneuil* [12, с. 183], [8, с. 248], *Berneuil* [12, с. 181], [8, с. 300], *Gambaiseuil* [14, с. 1722], [8, с. 618], *Mazeuil* [12, с. 182], [8, с. 817], *Mérceuil* [12, с. 185], [8, с. 824], *Aujols* [14, с. 1710], [8, с. 246], *Poujols* [13, с. 1184], [8, с. 990], *Riols* [12, с. 1031], [8, с. 1031], *Bairols* [12, с. 130], [8, с. 262], *Caussols* [12, с. 325], [8, с. 397]. Латинський суфікс **-anum** як типовий гало-романський суфікс (або ж його латинізований галісійський відповідник суфікс **-acum**) лежить в основі більшості ойконімів, що завершуються на **-an** (**-a** у каталонській мові), іноді **-ans**: *Alauna* = *Alleaume* [12, с. 53], *Alénya* = *Helenius* + лат. суфікс **-anum** який пізніше переходить у суфікс **-a** в *Languedoc-Roussillon* [12, с. 604], [8, с. 211], *Charchilla* = *Carcilius* + **-acum** (подібно до попереднього утворення) [12, с. 526], [8, с. 429], далі – *Vinça* = *Vinicius* + **-acum** [12, с. 605], *Balma* [12, с. 240], [8, с. 264], *Barbotan* [12, с. 108], [8, с. 268], *Balan* [12, с. 170], [8, с. 263], *Alan* = *Alanum* [12, с. 423], *Bassan* = *Bacchius* + **-anum** [12, с. 599], [8, с. 273], *Bétignan* = *Bettonius* + **-anum** [12, с. 599], *Lézignan* = *Licinianus* [12, с. 659], [8, . 750], *Pérignan* = *Perennius* + **-anum** [12, с. 601], *Perpignan* = *Perpenna* + **-anum** [12, с. 604], [8, с. 948], *Parnans* = *Perennis* + **-anum** [12, с. 602], [8, с. 939], *Romans* = *Romanis* [12, с. 425], [8, с. 1041].

Такого типу назви походять, очевидно, від антропонімів: переважно вони фігурують при утворенні назв населених пунктів, що походять від назв

маєтків, а ті, зі свого боку, від імені власника [9, с. 17-18]. Ще, наприклад, антропонім романського походження *Cerus* + суфікс -anum для *Céran* [12, с. 603], [8, с. 402] або *Urdus* + -anum для *Ordan* [12, с. 604], [8, с. 924], *Frontinianus* для *Frontignan* [12, с. 655], [8, с. 614] чи *Cornelianus* для *Corneilla* [12, с. 649], [8, с. 487]. Останні відігравали роль означення (атрибуту), супроводжуючи такі терміни, як: *fundus* (маєток) [2, с. 446] або *villa* (ферма, маєток) [2, 1079]. У даному прикладі суфікс – у жіночому роді, наприклад *Marignana* = lat. *Marinianus* + -a “маєток Марініан” [12, с. 627], [8, с. 800].

Дериватом лат. суфікса -anum – -anicum, що в множині для чоловічого роду дає нам -anicos від *agros* що в перекладі означає “поля” [7, с. 40], знаходимо у багатьох топонімах півдня Франції у формі -argues: *Aimargues* = антропонім романського походження *Amartius* + лат. суфікс -anicum від -anicos (agros) “поля Арматіуса” [12, с. 610], [8, с. 208], *Aubussargues* = *Albicius* + -anicos (agros) “поля Альбіціуса” [12, с. 610], [8, с. 244], *Galargues* = *Galatius* + -anicos (agros) “поля Галатіуса” [12, с. 611], [8, с. 617], *Olargues* = *Olus* + -anicum “маєток Олуса” [12, с. 612], [8, с. 920], *Caissargues* = *Cassius* + -anicos [12, с. 610], [8, с. 379], *Baillargues* = *Balius* + -anicos [12, с. 610], [8, с. 261], *Marsillargues* = *Marcilius* + -anicos [12, с. 611], [8, с. 806], *Vauvenargues* = lat. vallem + *Verus* + -anica (villa) “ферма Веруса, що у долині” [7, с. 793; 808], [2, с. 1055], [12, с. 613], [8, с. 1295]. Існує погляд, що вищевказаний суфікс уживається в суто географічних основах, як наприклад, *Campagnac* = *Campanus* + -acum [12, с. 431], [8, с. 382]. Він наявний і в цілому ряді ойконімів у різних формах, що характеризують певну лінгвістичну зону. Так, від *Aurelius* одночасно походять *Aurillac* = *Aurelius* + -acum [12, с. 458], [8, с. 249] та *Orly* = *Aurelius* + -acum [12, с. 454], [8, с. 925], від *Maximius* – *Messimy* = *Maximius* + -acum [12, с. 453], [8, с. 831] і *Meximieux* = *Maximius* + -acum [12, с. 532], [8, с. 833].

Географічне поширення суфікса -acum:

1) відантропонімні ойконіми, що закінчуються суфіксами -ами, -ас, -асq – переважно в окситанських регіонах: (окситанська мова галло-романський діалект, що використовувався в давній Галлії [5, с. 792]), на південному заході, у центральній зоні, також в *Charantes, Vendée i в Bretagne*, репрезентуються такими ойконімними утвореннями: *Ansacq* = *Antius* + -acum [12, с. 486], [8, с. 224], *Trensacq* = *Terentius* + -acum [2, с. 480], [8, с. 1267], *Brossac* = *Broccius* + -acum [12, с. 481], [8, с. 363], *Fleurac* = *Florus* + -acum [12, с. 482], [8, с. 587], *Aujac* = *Albius* + -acum [12, с. 458], [8, с. 246], *Blanzac* = *Blanditia* + -acum [12, с. 460], [8, с. 317], *Louznac* = *Lusianus* + -acum [12, с. 483], [8, с. 771], *Pérignac* = *Patrinus* + -acum [12,

с. 484], [8, с. 947], *Thénac* = *Attienus* + -acum [12, с. 435], [8, с. 1245], *Merdrignac* = *Matrinus* + acum [12, с. 485], [8, с. 825], *Aurignac* = *Aurinus* + -acum [12, с. 458], [8, с. 249], *Mauriac* = *Maurius* + -acum [12, с. 472], [8, с. 814], *Trizac* = *Triteus* + -acum [12, с. 206], [8, с. 1271], *Polignac* = *Pothumenius* + -acum [12, с. 476], [8, с. 976], *Vitrac* = *Victor* + -acum [12, с. 435], [8, с. 1346], *Florac* = *Florus* + -acum [12, с. 433], [8, с. 589], *Savignac* = *Sabinus* + -acum [12, с. 478], [8, с. 1199].

2) цей суфікс іноді перетворюється на **-at** в *Limousin i Auvergne*: *Culhat* = *Cullius* + -acum [12, с. 488], [8, с. 516], *Royat* = *Rubius* + -acum [12, с. 491], [8, с. 1052], *Chaniat* = *Camonius* + -acum [12, с. 488], [8, с. 421], *Prémilhat* = *Primillus* + -acum [12, с. 491], [8, с. 996], *Champagnat* = *Campanius* + -acum [12, с. 488], [8, с. 414], *Lupersat* = *Lupercius* + -acum [12, с. 489], [8, с. 775].

3) більше на заході, в регіоні *Il-de-France*, на півночі і на північному сході, в регіоні d'Oil (мова, якою розмовляли у Франції у Середньовіччі, на північ від річки *Loire*) [5, с. 1336]:

– **-ay**: *Accolay* = lat. *accola* “сусід” + суфікс -acum який перетворюється на -ay у вищеназваних регіонах [12, с. 436], [8, с. 203], *Bornay* = *Bornus* + -acum [12, с. 437], [8, с. 332], *Bercenay* = *Bricenus* + -acum [12, с. 437], [8, с. 298], *Charentenay* = *Charentinus* + -acum [12, с. 438], [8, с. 430], *L'Hayles-Roses* = *Laius* + -acum [12, с. 561], [8, с. 673], *Frontenay* = *Frontinus* + -acum [12, с. 440], [8, с. 614], *Gournay* = *Cordinus* + -acum [12, с. 440], [8, с. 640], *Stenay* = *Satanus* + -acum [12, с. 444], [8, с. 1230], *Tenay* = *Attienus* + -acum [12, с. 444], [8, с. 1241], *Pouvray* = раупер [2, с. 733] “бідний” + -acum [12, с. 443], [8, с. 991], *Mornay* = *Maurinus* + -acum [12, с. 443], [8, с. 877], *Savenay* = *Sabinus* + -acum [12, с. 443], [8, с. 1199], *Bornay* = *Burrenus* + -acum [12, с. 437], [8, с. 332], *Bourdenay* = *Burdonus* + -acum [12, с. 437], *Chantenay* = *Cantienus* + -acum [12, с. 438], [8, с. 422], *Contay* = *Comitem* + -acum [12, с. 439], [8, с. 483], *Devay* = *Davus* + -acum [12, с. 440], [8, с. 528], *Pernay* = *Paternus* + -acum [12, с. 443], [8, с. 947];

– **-é**: *Auverné* = *Alvernus* + суфікс -acum що перетворюється на -é у західних та великій частині центральних регіонів Франції [12, с. 449], [8, с. 251], *Neuillé* = lat. *novalia* “наново розорана цілина” + -acum [12, с. 429], [8, с. 899], *Vitré* = *Victor* + -acum [12, с. 450], [8, с. 1347], *Gené* = *Geminus* + -acum [12, с. 449], [8, с. 625], *Bessé* = *Betitus* + -acum [12, с. 511], [8, с. 304], *Avessé* = *Avittius* + -acum [12, с. 510], [8, с. 254], *Cérisé* = *Ceretius* + -acum [12, с. 512], [8, с. 403], *Congé* = *Cominius* + -acum [12, с. 513], [8, с. 482], *Hercé* = *Erucius* + -acum [12, с. 515], [8, с. 676], *Marigné* = *Matrinus* + -acum [12, с. 518], [8, с. 800], *Distré* = *Dextrius* + -acum [12, с. 514], [8, с. 530], *Juillé* = *Julius* + -acum [12, с. 517], [8, с. 703], *Lancé* = *Lancius* + -acum [12, с. 517], [8, с. 724];

– **-ey**: *Achey* = *Appius* + суфікс -acum (-iacum) простежується у франко-провансальських і каталанських регіонах Франції та перетворюється на -ey [12, с. 497], [8, с. 203], *Barisey-au-Plain* = *Barratius* + -acum [12, с. 498], [8, с. 270], *Clamerey* = *Calemerus* + -acum [12, с. 445], [8, с. 466], *Brazey* = *Brasius* + -acum [12, с. 499], [8, с. 353], *Aucey* = *Alcius* + -acum [12, с. 498], [8, с. 244], *Aprey* = *Asperius* + -acum [12, с. 497], [8, с. 226], *Pirey* = *Pyrrhus* + -acum [12, с. 447], [8, с. 962], *Crépey* = *Crispius* + -acum [12, с. 501], [8, с. 506], *Fleurey* = *Florus* + -acum [12, с. 446], [8, с. 587], *Marey* = *Marus* + -acum [12, с. 446], [8, с. 799], *Roffey* = *Rufus* + -acum [12, с. 447], [8, с. 1039], *Troussey* = *Troccius* -acum [12, с. 509], [8, с. 1273], *Coussey* = *Cossius* + -acum [12, с. 501], [8, с. 501], *Forcey* = *Fortius* + -acum [12, с. 503], [8, с. 597], *Larrey* = *Hilarius* + -acum [12, 504], [8, 1347], *Percey* = *Persius* + -acum [12, с. 507], [8, с. 946];

– **-y**: *Abilly* = *Abilius* + суфікс -acum (-iacum), який перетворюється в -y переважно у Паризькому регіоні, у Нормандії, Пікарді та дещо менше в інших франко-провансальських регіонах Франції [12, с. 535], [8, с. 202], *Alby* = *Albius* + -acum [12, с. 535], [8, с. 211], *Antogny* = *Antonius* + -acum [12, с. 536], [8, с. 225], *Aubigny* = *Albinus* + -acum (*Aubiniacum*) [12, с. 538], [8, с. 243], *Barbery* = *Barbarius* + -acum [12, с. 539], [8, с. 268], *Blacy* = *Blassius* + -acum [12, с. 541], [8, с. 315], *Flavigny* = *Flavinus* + -acum [12, с. 557], [8, с. 586], *Herry* = *Arrius* + -acum [12, с. 561], [8, с. 678], *Vitry* = *Victorius* + -acum [12, с. 594], [8, с. 1347], *Vesly* = *Virilius* + -acum [12, с. 594], [8, с. 1312], *Urzy* = *Urisius* + -acum [12, с. 593], [8, с. 1278], *Champigny* = *Campanius* + -acum [12, с. 546], [8, с. 417], *Savigny* = *Sabinus* + -acum [12, с. 586], [8, с. 1200], *Servigny* = *Silvanus* [12, с. 587], [8, с. 1214], *Chantilly* = *Cantilius* + -acum [12, с. 547], [8, с. 422], *Origny* = *Aurinus* + -acum [12, с. 576], [8, с. 925], *Montigny* = *Montanius* + -acum [12, с. 573], [8, с. 864], *Sarcy* = *Cercius* + -acum [12, с. 585], [8, с. 1191];

4) в центрі та на сході Франції франко-провансальські регіони:

– **-at**: *Agnat* = *Annius* + -acum де суфікс -at є графічним відповідником суфікса -ac [12, с. 487], [8, с. 205], *Aubiat* = *Albius* + -acum [12, с. 487], [8, с. 242], *Fleurat* = *Florus* + -acum [12, с. 448], [8, с. 587], *Chaptelat* = *Cattulus* + -acum [12, с. 448], [8, с. 429], *Paunat* = *Paulinus* + -acum [12, с. 448], [8, с. 942], *Viriat* = *Virius* + -acum [12, с. 529], [8, с. 1345], *Archignat* = *Arcanius* + -acum [12, с. 487], [8, с. 229], *Martignat* = *Martinius* + -acum [12, с. 528], [8, с. 806], *Chauriat* = *Calarius* + -acum [12, с. 488], [8, с. 446], *Bellignat* = *Bellenius* + -acum [12, с. 527], [8, с. 294], *Jayat* = *Gaius* + -acum [12, с. 528], [8, с. 698], *Pressiat* = *Priscus* + -acum [12, с. 528], [8, с. 997], *Ceyssat* = *Caecius* + -acum [12, с. 488], [8, с. 405], *Marsat* = *Mancius* + -acum [12, с. 490], [8,

с. 805], *Moissat* = *Magentius* + -acum [12, с. 490], [8, с. 841], *Nébouzat* = *Nepotius* + -acum [12, с. 490], [8, с. 896], *Pauliat* = *Paullius* + -acum [12, с. 490], [8, с. 942];

– **-eu(x)**: *Assieu* = *Accius* + -acum; де суфікс -іеu походить від -іасum (переважно у франко-провансальських і навіть у окситанських регіонах) [12, с. 529], [8, с. 240], *Boucieu le Roi* = *Buccius* + -acum [12, с. 534], [8, с. 336], *Champdieu* = *Candidius* + -acum [12, с. 530], [8, с. 415], *Bressieux* = *Briccius* + -acum [12, с. 529], [8, с. 355], *Granieu* = *Granius* + -acum [12, с. 531], [8, с. 649], *Cellieu* = *Caelius* + -acum [12, с. 529], [8, с. 401], *Virieu* [12, с. 534], [8, с. 1345], *Doizieux* = *Dadosius* + -acum [12, с. 530], [8, с. 531], *Savigneux* = *Sabinus* + -acum [12, с. 533], [8, с. 1200], *Marignieu* = *Marinius* + -acum [12, с. 532], [8, с. 800], *Leyrieu* = *Larius* + -acum [12, с. 531], [8, с. 750], *Nervieux* = *Nervius* + -acum [12, с. 532], [8, с. 897], *Soleymieu* = *Solemnus* + -acum [12, с. 533], [8, с. 1221], *Fleurieu-sur-Saône* = *Florius* + -acum [12, с. 531], [8, с. 587], *Surieu* = *Severius* + -acum [12, с. 534], *Charvieu* = *Calvius* + -acum [12, с. 530], [8, с. 433], *Lavieu* = *Labius* + -acum [12, с. 531], [8, с. 741], *Magneux* = *Magnius* + -acum [12, 532], [8, 781], *Talencieux* = *Tallentius* + -acum [12, с. 534], [8, с. 1235];

5) на північному сході германізовані регіони (*Alsace i Moselle*), франкський (де проживали франки):

– **-ach**: *Rouffach* = *Rubius* + -acum [12, с. 436], [8, с. 1047], *Brisach* = *Brisaeus* + -acum [12, с. 486], *Altenach* = *Altinus* + -acum [12, с. 436], [8, с. 214], *Brettnach* = *Britannus* + -acum [12, с. 436], [8, с. 357], *Dornach* = *Turnus* + -acum [12, с. 436], [8, с. 536], *Mittlach* = *Metellus* + -acum [12, с. 436], [8, с. 840], *Mitzach* = *Metius* + -acum [12, с. 436], [8, с. 840], *Bettlach* = *Betulus* + -acum [12, с. 486], [8, с. 307];

– **-ig**: *Epfig* = *Eppius* + -acum, де суфікс -іасum дає декілька різновидів суфіксів -іg у Альзасі [12, с. 535], [8, с. 553], *Mutzig* = *Mussius* + -acum [12, с. 535], [8, с. 890];

У часи незалежності Галлії сільське життя переважало над міським, і тільки в часи римського панування міста починають домінувати, отримуючи нові назви. Деякі назви зберегли галісійські елементи: *magus* (ринок) [6, с. 209], *dunum* (фортеця) [6, с. 152], *nemetum* (храм) [6, с. 267], багато відантропонічних утворень від *Julio*, *Augusto*, *César* на честь Юлія Цезаря, як: *Julio Magus (Angers)* [12, с. 151], [8, с. 221], *Julio Bona (Lillebonne)* [12, с. 167], [8, с. 755], *Cesaro Dunum (Tours)* [12, с. 158], [8, с. 1261], *Cesaro magus (Beauvais)* [12, с. 152], [8, с. 287], *Augusto Bona (Troyes)* [12, с. 157], [8, с. 1273], *Augusto dunum (Autun)* [12, с. 174], [8, с. 251], *Augusto nemetum (Clermont Ferrand)* [12, с. 319], [8, с. 468].



Інші ж утворені шляхом поєднання назви галісійського населення (народу), що проживало на тій чи іншій території, з римським чоловічим іменем: *Augusta Suessionum (Soissons)* [12, с. 157], [8, с. 1220], *Augusta Treverorum (Trèves)* [12, с. 146], [8, с. 1269], *Augusta Veromanduorum (Saint-Quentin)* [14, с. 1573], [8, с. 1165]. Спостерігаються випадки злиття двох елементів вищеназваних ойконімів, інші ж залишають за собою тільки назви населення: *Agendicum* → *Sens* (< *Senones*) [12, с. 157], [8, с. 1208]; *Limoñum* → *Poitiers* (< *Pictavi*) [12, с. 156], [8, с. 975]; *Vesuna* → *Pùrigueux* (< *Petrocorii*) [12, с. 155], [8, с. 947]. Протягом століть римського панування деякі міста зникають, інші ж входять до складу сусідніх: *Caletes*, *Viducasses*, *Arvii*, *Vadicasses* змінені на *Veliocasses*, *Bajocasses*, *Randones*, *Leuci*, а *Batavi* було знищене варварами [10, с. 39]. Простежуються також випадки відокремлення (розмежування): *Auxerre* < *Eduii* [12, с. 176], [8, с. 252], *Orléans* [12, с. 628], [8, с. 925] < *Carnutes* [12, с. 153], *Verdun* [12, с. 172], [8, с. 1304] < *Mediomatrici* [12, с. 155], *Boulogne* [12, с. 145], [8, с. 340] < *Morigni* [12, с. 574], [8, с. 876], *Angouleme* [12, с. 53], [8, с. 222] < *Santones* [12, с. 157], [8, с. 1190]. Багато міст були колоніями, які підкорялися римському або латинському праву, інші ж мали статус так званих іноземних колоній найманців чи сільськогосподарських працівників. До перших відносимо: *Narbonne* [12, с. 56], [8, с. 894], *Arles* [12, с. 116], [8, с. 232], *Vienne* [12, с. 233], [8, с. 1317], населені ветеранами легіонів Юлія Цезаря; до інших *Carcassonne (Colonia Julia Carcasso)* [12, с. 163], [8, с. 388], *Apt (Colonia Julia Apt)* [12, с. 640], [8, с. 226], *Nîmes (Colonia Augusta Nemausus)* [12, с. 159], [8, с. 905], *Valence (Clonia Valentia)* [12, с. 630], [8, с. 1283], *Avignon (Colonia Avenio)* [12, с. 675], [8, с. 255], *Digne (Colonia Dinia)* [12, с. 623], [8, с. 529], *Toulouse (Colonia Tolosa)* [12, с. 57], [8, с. 1258], [10, с. 40-41], *Allaines* [12, с. 424], [8, с. 211], *Gueuix* [13, с. 737], [8, с. 659], *Marmagne* [13, с. 738], [8, с. 802], *Mortagne* [12, с. 636], [8, с. 878], *Sermaise* [12, с. 426], [8, с. 1211] колонії *d'Alains*, *de Gots*, *de Marcomans*, *de Maures*, *de Sarmates* [9, 18; с. 226-228].

У проаналізованих назвах присутні також цивілізаційні та релігійні елементи: сліди язичництва представлені назвами населених пунктів, пов'язаними з культом води, різноманітними природними явищами. Християнство ж наприкінці часів римського панування представлене назвами, що походять від імен святих, назв монастирів та церков. До них зараховуємо: *Moutier* [12, с. 407], [8, с. 886] і його демінутив *Montreuil* → *Monestruel* → *Menestruel* → “monasteriolum” (маленький монастир) [2, с. 646], [12, с. 408], [8, с. 872] до *Commanderie* [14, с. 1510], [8, с. 479], *Hôpital* [14, с. 1514], [8, с. 582], *Villedieu* [14, с. 1522], [8, с. 1327] – монастирі

або володіння тамплієрів і хоспіталієрів (релігійний військовий орден, члени якого присвятили себе наданню послуг та допомозі подорожнім, паломникам і хворим) [4, с. 767], [9, с. 18].

### *Література*

1. Греческо-русский словарь / [авт. Вейсман А.Д.]. – М., 1991 (репринт V-го издания 1899 г.). – 1370 с.
2. Латинско-русский словарь / [авт. Дворецкий И.Х.]. – М.: Русский язык, 1976. – 1096 с.
3. Тищенко К. Мовні контакти: свідки формування українців / Костянтин Миколайович Тищенко. – К., 2006. – 416 с.
4. Dictionnaire encyclopédique Larousse. – Paris, 1998. – 1689 p.
5. Dictionnaire Hachette encyclopédique. – Paris, 1998. – 2066 p.
6. Dictionnaire français-gaulois / [Savignac J.-P.]. – Paris, 2004. – 335 p.
7. Dictionnaire latin-français / [Gaffiot F.]. – Paris, 2001. – 820 p.
8. Dictionnaire national des communes de France. – Paris: Albin Michel, 2001. – 1475 p.
9. La toponymie française / [Dauzat A.]. – Paris, 1971. – 331 p.
10. Mirot L. Géographie historique de la France / L. Mirot, A. Mirot. – Paris, 1980. – 619 p.
11. Petit Larousse de l'histoire de France des origine à nos jours. – Paris, 2003. – 895p.
12. Toponymie générale de la France / [Nègre E.]. – Genève, 1990. – V. 1. – 704 p.
13. Toponymie générale de la France / [Nègre E.]. – Genève, 1991. – V. 2. – 1381p.
14. Toponymie générale de la France / [Nègre E.]. – Genève, 1998. – V. 3. – 1871p.